

Začínajúcim chovateľom oviec – registrácia, identifikácia.

RNDr. Jana Margetínová, Ing. Dušan Apolen

Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra, pracovisko Trenčianska Teplá

Teplická 103, 914 01; margetinova@cvzv.sk

V jarnom období si mnoho ľudí kúpi jahniatka na záhradu ako tzv. živú kosačku. S nákupom zvierat sú však spojené i povinnosti. Pre orientáciu vám v tomto príspevku poskytneme prvé potrebné informácie.

Pri založení nového chovu je majiteľ povinný ešte pred začatím činnosti a pred prvým premiestňovaním oviec svoj chov **zaregistrovať** a to bez ohľadu na počet chovaných zvierat (i v prípade, že ide o jedno zviera). Túto povinnosť stanovuje a upravuje Zákon 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení zákona č. 342/2011 Z. z. aktualizovaný Predpisom č. 18/2012 Z.z. Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR z 13. januára 2012 o identifikácii a registrácii oviec a kôz s účinnosťou od 1.02.2012. Touto vyhláškou sa zároveň ruší doteraz platná vyhláška 371/2007 Z. z. z 26. júla 2007.

Potrebné tlačivo „*Registrácia chovu*“ (i s návodom na vyplnenie) si môže stiahnuť na internetových stránkach PS SR (www.pssr.sk) alebo sa môže s ohľadom na svoje bydlisko obrátiť priamo na najbližšie regionálne stredisko Plemenárskych služieb SR, š.p. Tieto strediská sú Banskej Bystrici, Dunajskej Strede, Liptovskom Mikuláši, Prešove a Trnave. Potrebné informácie získa i na vysunutých pracoviskách plemenárskych služieb, ktoré sú pod každým regionálnym strediskom.

Vyplnené tlačivo musí schváliť príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa (RVPS). Tu mu dopíšu aj geografické súradnice. Musí počítať s tým, že veterinárny lekár navštívi jeho chov aby posúdil spôsobilosť objektu určeného k chovu a na základe zistení sa rozhodne, či uvedený chov schváli (potvrdí pečiatkou a podpisom). Ku schváleniu musí mať chovateľ pripravené vyhovujúce ustajňovacie priestory ak plánuje celoročný chov oviec, alebo prístrešok v prípade dočasného chovu. V oboch prípadoch musia mať zvieratá prístup k vode.

Vyplnené a príslušnou RVPS potvrdené tlačivo odošle budúci chovateľ bežnou poštou na adresu pracoviska CEHZ (Plemenárske služby SR, š.p.-ÚPZ Žilina, Centrálna evidencia hospodárskych zvierat, Rosinská cesta 12, 010 08 Žilina). Upozorňujeme, že pracovníci CEHZ akceptujú iba originál tlačiva, nie kópiu. Do 24 hodín po doručení správne vyplneného tlačiva je chovateľovi vystavený certifikát „*Register farmy*“ a následne zaslaný na jeho

adresu. Zaregistrovaním je každému chovu pridelený 6 miestny abecedno-číselný alebo len číselný kód tzv. **registračné číslo chovu**, ktorý umožňuje konkrétny chov identifikovať. Registračné číslo chovu sa pri zmene vlastníka alebo držiteľa chovu nemení, ak sa nemenia geografické súradnice, druh a rozsah činnosti daného objektu. Avšak pri zmene vlastníka alebo doplnení ďalšieho vlastníka je potrebné doložiť súhlas predchádzajúceho vlastníka chovu.

Čo je to CEHZ? CEHZ – centrálna evidencia hospodárskych zvierat je súčasťou Integrovaného administratívno-kontrolného systému (IACS). Svojou činnosťou sa významne podieľa na mapovaní, lokalizácii a šírení ochorení, ochrane spotrebiteľov a zabezpečovaní zdravotnej nezávadnosti živočíšnych produktov. V súlade s § 5 ods. 5 zákona č. 39/2007 Z. z. poverilo Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja SR vedením centrálného registra hospodárskych zvierat a realizáciou systému identifikácie a registrácie zvierat Plemenárske služby, š.p. (Starohájska 29, 852 27 Bratislava). Účelové plemenárske zariadenie k tomu určené sídli v Žiline (Rosinská cesta 12). Pracovisko je poverené vedením evidencie hospodárskych zvierat, vedie databázu chovov, zvierat, premiestňovania zvierat a ďalších sledovaných skutočností a udalostí. CEHZ je súčasťou Centrálného registra hospodárskych zvierat. Jej počítačovú databázu vedie fyzická alebo právnická osoba poverená ministerstvom.

Centrálny register hospodárskych zvierat tiež obsahuje systém identifikácie zvierat a individuálny register vedený v každom chove. V centrálnom registri sa podľa § 6 eviduje:

- a) registračné číslo chovu,
- b) názov a adresa chovu,
- c) údaje o vlastníkovi a o držiteľovi oviec

1. - meno, priezvisko a dátum narodenia, ak ide o fyzickú osobu alebo fyzickú osobu – podnikateľa, alebo obchodné meno, identifikačné číslo organizácie, ak je pridelené, a meno, priezvisko, dátum narodenia a trvalý pobyt štatutárneho zástupcu, ak ide o právnickú osobu.

2. - trvalý pobyt fyzickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa alebo sídlo právnickej osoby,

- d) údaje o zvierati

1. jedinečné číslo zvierat'a (ide o konkrétne číslo zvierat'a, ktoré je pridelené konkrétnej ovci, neopakuje sa u žiadnej inej a slúži na jej identifikáciu);

2. deň, mesiac a rok narodenia zvierat'a;

3. kód krajiny (pri dovoze z krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie);

4. každá zmena oviec držaných v chove a dátum, kedy k zmene došlo

5. dátum premiestnenia zvierat'a,

6. miesto, odkiaľ a kam sa zviera premiestňuje,

e) geografické súradnice chovu (dopíše pracovník na RVPS) okrem sprostredkovateľa nákupu a predaja zvierat a exportnej organizácie.

f) druh produkcie

Tým, že chovateľ zaregistroval svoj chov v Centrálnom registri splnil svoju základnú povinnosť. Zároveň sa mu však otvára možnosť prístupu k informáciám v databáze CEHZ – počty zvierat, zoznamy fariem, štatistiky a pod. Ďalej každý chovateľ oviec (s výnimkou prepravcov) je podľa § 10 povinný viesť vo svojom chove v písomnej alebo elektronickej forme „**Individuálny register oviec a kôz v chove**“. Tento sa spolu so sprievodnými dokladmi uchováva najmenej tri roky od posledného vykonaného záznamu. Potrebné informácie získa na príslušnom regionálnom stredisku Plemenárskych služieb alebo na ich webových stránkach. Na elektronické vedenie individuálneho registra a vytvorenie hlásení na počítači ponúkajú PS SR, š.p. na zakúpenie špeciálny program (Winreg).

V každom individuálnom registri oviec v chove sa na prvej strane uvádza

- registračné číslo chovu,
- meno, priezvisko a trvalý pobyt fyzickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa alebo obchodné meno a sídlo právnickej osoby vlastníka/držiteľa.

Individuálny register oviec v chove obsahuje údaje o

- držiteľovi a vlastníkovi - 1. meno a priezvisko fyzickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa alebo obchodné meno právnickej osoby; 2. trvalý pobyt fyzickej osoby alebo fyzickej osoby – podnikateľa a sídlo právnickej osoby.

Pri premiestňovaní oviec musí chovateľ do siedmich dní odo dňa premiestnenia odoslať do CEHZ v Žiline vyplnený „*Doklad o premiestnení ovce a kozy*“. Pozor, zasiela sa z toho chovu, z ktorého boli zvieratá premiestnené. Rovnako do siedmich dní treba ohlásiť i premiestnenie oviec na dočasnú farmu za účelom zabitia. V takomto prípade nesmie vek zvierat'a v čase zabitia prekročiť 12 mesiacov.

Ďalšou povinnosťou chovateľa je označiť (identifikovať) chované zvieratá. Identifikácia je určenie totožnosti každej ovce a jej pôvodu vzhľadom na chov a miesto narodenia v krajine pôvodu. Za identifikáciu je zodpovedný držiteľ ovce. Rovnako ako

registráciu, aj spôsob označovania stanovuje a upravuje Zákon 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti. Podľa § 19 „Identifikácia a registrácia zvierat“ uvedeného zákona „hospodárske zvieratá musia byť identifikované a ich identifikačné údaje vedené v centrálnom registri hospodárskych zvierat“.

Označenie ovce (identifikácia)

Každá ovca musí byť označená trvalým označením, pričom toto označenie zabezpečuje držiteľ zvierat. Podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec ustanovuje § 1 „*Označenie oviec a kôz*“. Do 24 hodín po narodení ovce je potrebné urobiť prvé - dočasné označenie. Podľa neho možno spoľahlivo určiť identitu ovce a jej matky až do trvalého označenia. Trvalé označenie musí byť zvieratám založené najneskôr do 6 mesiacov po narodení. V prípade presunu musí byť trvalá ušná značka „zavesená“ vždy pred premiestnením zvierat z chovu, v ktorom sa narodili. Za trvalé označenie sa podľa § 2 ods.1 považuje plastová ušná značka s jedinečným číslom (hranatá alebo terčik)

Ako postupovať

V prvom rade sa chovateľ obráti na pracovníka PSSR alebo vysunutého pracovníka plemenárskych služieb a objedná si potrebný počet ušných značiek. Potom má dve možnosti. Buď si označenie oviec zabezpečí vlastnými silami alebo požiada o pomoc. Ak sa rozhodne pre prvú možnosť, musí si zakúpiť špeciálne kliešte na konkrétny typ ušnej značky (v blízkej dobe budú k dispozícii 3 druhy ušných značiek a treba vedieť, že ku každému druhu je potrebný iný typ kliešťov). Keď už má chovateľ všetko potrebné, môže zvieratám zavesiť značky. Značky sa vešajú ovciam na ušnice oboch uší (rovnaké značky na obe uši) asi v jednej tretine od koreňa ušnice. V prípade poškodenia, zápalu, deformácie ušnice alebo v iných odôvodnených prípadoch je treba zvieratá označiť tak, aby nedošlo k ich zámene s inými jedincami.

V prípade nejasností, alebo ak si chovateľ sám netruhá, môže sa obrátiť na plemenárskeho pracovníka prípadne na veterinárneho lekára a požiadať ho o pomoc. Pre chovateľa s nízkym počtom zvierat môže byť nerentabilné, aby si kupoval pomerne nákladné špeciálne kliešte a je pre neho výhodnejšie zvoliť druhú možnosť.

Pozor, pri značení zvierat je veľmi dôležité viesť si presnú evidenciu. Zaznamenať je treba číslo dočasnej značky (ktorú zároveň zvieratú odstránime) a k nej zapísať nové číslo trvalej značky (ktorú ovci vešiame). Tieto údaje spolu s dátumom narodenia, číslom matky a otca sú dôležité pre ďalší chov i pre evidenciu. Chovateľ ich musí uviesť do tzv. „nahlasovacieho lístka“, lístok vypísať (návod na vyplnenie tlačiva je na jeho druhej strane) a odoslať do CEHZ Žilina.

Aké zásady treba dodržať pri trvalom značení oviec.

Ovce, ktoré sú určené na ďalší chov, chovateľ označí dvoma plastovými ušnými značkami s jedinečným číslom. Ak sú ovce určené pre obchodovanie v rámci Európskej únie, musia byť v súlade s predpismi Európskej únie označené elektronickým čipom (elektronické označenie znamená umiestnenie mikroprocesora alebo iného elektronického média do tela alebo na telo ovce za účelom identifikácie).

Ovce do veku 12 mesiacov, ktoré sú určené na jatočné účely v rámci Slovenskej republiky, je treba označiť jednou plastovou ušnou značkou. Pozor pri nákupe jahňat'a za účelom porážky je potrebné jahňa zabiť do 7 dní po jeho nákupe.

V prípade, že ovcu zo zdravotných dôvodov nemožno označiť plastovou ušnou značkou, je treba ju označiť iným spôsobom (napr. tetovaním). Takto označené ovce však nie je možné zaradiť na obchod v rámci Európskeho spoločenstva.

Označenie oviec iným identifikačným prostriedkom alebo iným spôsobom nesmie narušiť predpísané označenie a nesmie byť zameniteľné s označením, ktoré bolo vykonané podľa uvedených predpisov.

Ak chovateľ privezie ovcu zo zahraničia, z krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie, musí zabezpečiť veterinárnu kontrolu a potom ju do 14 dní označiť podľa platných predpisov.

Nie je výnimkou, že na pasienku, prípadne aj v ustaňovacích priestoroch, dôjde ku strate ušnej značky alebo ku jej znehodnoteniu. V takom prípade chovateľ musí ovcu označiť náhradnou ušnou značkou, ktorá obsahuje pôvodné abecedné a číselné znaky a identifikátor duplikátu. Identifikátor duplikátu je znak (R I) v hornej časti ušnej značky-duplikátu a slúži na jej rozlíšenie od pôvodnej (originálnej) ušnej značky. Predaj ušných značiek (originálnych i náhradných) zabezpečujú regionálne strediská PS SR, kde osoba poverená prevádzkovaním počítačovej databázy pre centrálny register hospodárskych zvierat vedie aj osobitnú evidenciu o vydaní náhradných ušných značiek.

V prípade, že ovca uhynie alebo ju chovateľ odporazí, je podľa § 4 povinný ušnú značku znehodnotiť (prestrihnutím, zlomením, ...), aby nemohla byť použitá na označenie inej ovce.

Po prečítaní príspevku sa možno budúcemu chovateľovi zdá, že uvedená legislatíva je veľmi náročná. Na prvý pohľad možno, ale po prekonaní prvých nejasností by celý proces mal prebiehať bez problémov. V prípade akýchkoľvek nejasností týkajúcich sa povinností chovateľa, registrácie, identifikácie i tlačív môže chovateľ potrebné informácie nájsť na

webových stránkach CEHZ (www.pssr.sk), prípadne na najbližšom regionálnom stredisku Plemenárskych služieb SR.

A aj keď sa to nezdá, uvedené opatrenia boli vypracované pre ochranu zdravia nielen zvierat ale aj obyvateľstva. Najmä v prípade výskytu nakažlivých ochorení prenosných na človeka je dôležité mať prehľad o jednotlivých chovoch zvierat a tak možnosť čo najrýchlejšie lokalizovať zdroj nákazy, chrániť dosiaľ nenakazené chovy potrebnými veterinárnymi opatreniami a tak zabrániť ďalšiemu šíreniu ochorenia.